

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

15 בינואר 2024

1704

ה' בשבט התשפ"ד

עמוד

הצעת חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 64 – הוראת שעה – חרבות ברזל) (מצב חירום כליאתי)
(תיקון), התשפ"ד-2024 470

הצעת חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 64 – הוראת שעה – חרבות ברזל) (מצב חירום כליאתי) (תיקון), התשפ"ד–2024

תיקון סעיף 1. בחוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 64 – הוראת שעה – חרבות ברזל) (מצב חירום כליאתי), התשפ"ד–2023¹ (להלן – הוראת השעה), בסעיף 1, במקום "שלושה חודשים" יבוא "שבעה חודשים".

ד ב ר י ה ס ב ר

המשפט בבג"ץ 1892/14 האגודה לזכויות האזרח ואח' נ' השר לביטחון הפנים ואח' בעניין שטח מחיה לעצורים ואסירים ובבג"ץ 4634/04 רופאים לזכויות אדם נ' השר לביטחון פנים בעניין מיטה לכל אסיר ולצד הוראות הדין, היה נדרש לפעול לקידום תיקון חקיקה שיאפשר את המשך קליטת העצורים הרבים, תוך חריגה מהוראות לעניין שטח מחיה ולעניין הלנה על מיטה הקבועות, בהתאמה, בסעיף 11(ג)(2) לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב–1971 (להלן – פקודת בתי הסוהר), ובסעיף 9(ב)(2) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו–1996 (להלן – חוק המעצרים). בהתאם, בעקבות המלחמה והעלייה החדה במצבת הכלואים שבאה בעקבותיה, ביום ג' בחשוון התשפ"ד (18 באוקטובר 2023), אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 64 – הוראת שעה – חרבות ברזל) (מצב חירום כליאתי), התשפ"ד–2023. החוק פורסם ברשומות ונכנס לתוקף עוד באותו היום (להלן – הוראת השעה).

במסגרת תיקון החוק האמור, נקבע הסדר בסעיף 10 לפקודת בתי הסוהר, המאפשר לשר לביטחון לאומי, בהמלצת נציבת בתי הסוהר ובהסכמת ראש הממשלה ושר הביטחון, להכריז על מצב חירום כליאתי אם שוכנע כי בשל המצב הביטחוני השורר במדינה, שבשלו הכריז שר הביטחון על 'מצב מיוחד בעורף', יש צורך במקומות כליאה נוספים באופן מיידי, או שקיימת סבירות גבוהה כי יהיה צורך כאמור, וכי לא ניתן לקיים את ההוראות הדין לעניין שטח מחיה מוערי או את ההוראות לעניין זכאות למיטה לפי סעיף 11(ג)(2) לפקודת בתי הסוהר או לפי סעיף 9(ב)(2) לחוק המעצרים. משמעות ההכרזה, כי יהיה ניתן להלין עצורים ואסירים תוך חריגה מהוראות הדין לעניין שטח מחיה, וככל שיידרש – אף להלין שלא על מיטה תוך חריגה מהוראות הדין לעניין זכאות למיטה. תוקפה של הוראת השעה נקבע לתקופה של 3 חודשים, עד ליום ח' בשבת התשפ"ד (18 בינואר 2024).

בהתאם ובהמשך לכך, בשל הנתונים שהתקבלו בתקופת תוקפה של הוראת השעה, שמהם עלה כי חלה עלייה משמעותית בהיקף הכלואים בשירות בתי הסוהר מאז תחילת הלחימה, ולאחר שהשר לביטחון לאומי שוכנע כי יש צורך במקומות כליאה נוספים באופן מיידי וכי לא ניתן לקיים את ההוראות לעניין שטח מחיה או את ההוראות לעניין זכאות למיטה, הוא הכריז ביום ז' בחשוון

כללי ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) בשעה 6:00 החלה מתקפת טרור רצחנית מרצועת עזה שבמסגרתה חדרו מאות מחבלים ליישובים בדרום הארץ מהיבשה, מהאוויר ומהים וכן התבצע ירי מסיבי של אלפי רקטות לעבר שטח מדינת ישראל.

במתקפת טרור זו נרצחו מאות אזרחים, לרבות אנשי כוחות הביטחון השונים, ונפצעו אלפים. נוסף על כך נחטפו לרצועת עזה מעל 240 אנשים ובהם תינוקות, נשים וקשישים.

לנוכח האירועים האמורים, ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) בשעה 8:00 הכריז שר הביטחון על מצב מיוחד בעורף ברדיוס של 80 ק"מ מרצועת עזה בהתאם לסמכותו לפי סעיף 9(ג) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א–1951 (להלן – חוק ההתגוננות האזרחית), והרחיב את ההכרזה לשטח המדינה כולה עוד באותו יום.

בהתאם להוראות חוק ההתגוננות האזרחית, הכרות שר הביטחון אושרה על ידי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. הכרזה זו מוארכת מומן לזמן על ידי הממשלה, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. כמו כן, הקבינט המדיני-ביטחוני הכריז על נקיטת פעולות צבאיות משמעותיות, בהתאם לסעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה. המלחמה, שהחלה כאמור ב-7 באוקטובר, ממשיכה גם בימים אלה.

עקב האירועים האמורים, מתחילת המלחמה פועלים כוחות הביטחון בעצימות גבוהה מאוד לשמירה על שלום הציבור וביטחונו. פעולות אלה כוללות, לצד הלחימה ברצועת עזה, מבצעים צבאיים רבים באזור יהודה ושומרון לשם מעצם של פעילי טרור. במסגרת זו, בוצעו מעצרים רבים ומצבת הכלואים במיתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר עלתה כבר בתחילת המלחמה, בתוך ימים ספורים, במאות כלואים. מהנתונים שהתקבלו באותה העת משירות בתי הסוהר עלה כי ביום כ"א בתשרי התשפ"ד (6 באוקטובר 2023) עמדה מצבת הכלואים על 16,353 כלואים בסך הכול, וביום כ"ז בתשרי התשפ"ד (12 באוקטובר 2023) מצבת הכלואים כבר עמדה על 16,802 כלואים בכלל מיתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר – עלייה של למעלה מ-440 כלואים בתוך ימים אחדים, כאשר הערכות גורמי הביטחון באותה העת היו כי קיים צפי לקליטתם של עצורים רבים נוספים בתקופה הקרובה על רקע מצב המלחמה.

לנוכח האמור, כדי לאפשר לשירות בתי הסוהר לתת מענה לגורמי הביטחון ובהינתן פסקי הדין של בית

¹ ס"ח התשפ"ד, עמ' 6.

2. הכרזה שניתנה לפני תחילתו של חוק זה לפי סעיף 19 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], הוראת מעבר התשל"ב-1971², כנוסחו בהוראת השעה, מוארכת ותמשיך לעמוד בתוקפה עד יום ט' באדר א' התשפ"ד (18 בפברואר 2024).

דברי הסבר

בתי הסוהר מיום כ"ט בטבת התשפ"ד (10 בינואר 2024), וכדי לאפשר המשך קליטת עצורים במיתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר ולתת מענה לגורמי הביטחון, מוצע לקבוע הוראת מעבר שלפיה, לצד הארכת תוקף הוראת השעה, יוארך תוקף ההכרזה על מצב חירום כליאתי שניתנה מכוח הוראת השעה עד ליום ט' באדר א' התשפ"ד (18 בפברואר 2024).

יצוין כי המשרד לביטחון לאומי ושירות בתי הסוהר פועלים כל העת לקידום צעדים ופעולות להגדלת מקומות הכליאה ולהרחבת מרחב המחיה במיתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר לרבות מכוח החלטות הממשלה בנושא. במסגרת זו, המשרד לביטחון לאומי ושירות בתי הסוהר פועלים בימים אלה – להשלמת הרחבת מיתקן הכליאה "אלה" מכוח החלטת ממשלה מיום 2 באוגוסט 2020, באמצעות הוספת 416 מקומות כליאה; לקידום הרחבת מיתקני הכליאה "מעשיהו" ו"צלמון" מכוח החלטת ממשלה מיום 23 באוקטובר 2023 (להלן – החלטת ממשלה 1903) כך שיייוספו החל מסוף שנת 2024 ועד סוף שנת 2027, באופן מדורג, מאות מקומות כליאה בשטחים; לקידום פעולות למימוש פרויקט הקמת אשכול מגידו; להגברת השימוש בפיקוח אלקטרוני ולקידום פעולות וצעדים נוספים. כמו כן, ביום י"ד בטבת התשפ"ד (26 בדצמבר 2023) התכנס צוות ההיגוי והיישום הלאומי בראשות מנכ"ל המשרד לביטחון לאומי, אשר הוקם מכוח החלטת ממשלה מס' 1903, ובהשתתפות כלל הגורמים הרלוונטיים, לביצוע הערכת מצב כליאה לאומית. במסגרת זו, בשל תמונת המצב במיתקני הכליאה והמחסור במקומות כליאה עלו הצעות לפתרונות אפשריים נוספים, לרבות לטווח הזמן המיידי, וסוכם כי הדברים ייבחנו וכי יוצגו פתרונות אפשריים לדרג המדיני, לצורך קידום. בהמשך לכך, הנושא נדון בוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי ובמהלכה הנחה ראש הממשלה את המטה לביטחון לאומי לסייע בקידום פתרונות מיידיים לסוגיית מצוקת הכליאה, ובימים אלה מתקיימים דיונים בנושא.

ואולם, בעת הזו, אין בפעולות המקודמות כדי לתת מענה לעלייה המשמעותית, המהירה והחדה בהיקפי הכלואים עקב המעצרים הרבים בתקופת מלחמת חרבות ברזל. עלייה משמעותית זו בהיקפי הכלואים בתקופה כה קצרה הביאה לכדי מצב חירום כליאתי חמור, המצריך כאמור את הארכת הוראת השעה ואת התאמת הדין למצב החדש שעיימו המדינה בכללותה ושירות בתי הסוהר בפרט, נדרשים להתמודד, כדי שיהיה אפשר לקלוט עוד עצורים, לצד קידום של הפתרונות הנוספים כאמור. בשים לב לכל האמור, מוצע להאריך את הוראת השעה לארבעה חודשים נוספים.

התשפ"ד (22 באוקטובר 2023), בהמלצת נציבת בתי הסוהר ובהסכמת ראש הממשלה ושר הביטחון, על מצב חירום כליאתי לתקופה של חמישה ימים, עד ליום י"א בחשוון התשפ"ד (26 באוקטובר 2023). בהמשך לכך, עקב העלייה המתמשכת בהיקפי הכלואים במיתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר האריכה הממשלה את ההכרזה בחמישה ימים נוספים, ולאחר מכן הוארכה הכרזה זו מוזמן לזמן על ידי הממשלה, באישור הוועדה לביטחון לאומי של הכנסת. תוקף ההכרזה הנוכחי הוא עד יום ח' שבט התשפ"ד (18 בינואר 2024).

נגד הוראת השעה הוגשה עתירה – בבג"ץ 7650/23 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון לאומי, ובמסגרתה ביקשו העותרים מבית המשפט להוציא צו על-תנאי, המופנה אל המשיבים ומורה להם לבוא ולתת טעם מדוע לא תבוטל הוראת השעה. ביום ט"ו בחשוון התשפ"ד (30 באוקטובר 2023) דחה בית המשפט את העתירה, תוך שהוא עומד בפסק דינו על נסיבות החירום הפתאומיות שפקדו את מדינת ישראל אשר עומדות ביסוד החקיקה ועל האיוונים הגלומים בה.

סעיף 1 בהתאם לנתונים המעודכנים של שירות בתי הסוהר, העלייה במצבת הכלואים במיתקני הכליאה נמשכה גם בשבועות האחרונים, כך שמתחילת הלחימה ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) ועד ליום כ"ז בטבת התשפ"ד (8 בינואר 2024) עלתה מצבת הכלואים בלמעלה מ-3,760 כלואים, ועומדת נכון ליום כ"ז בטבת התשפ"ד (8 בינואר 2024) על למעלה מ-20,100 כלואים. העלייה המשמעותית במצבת הכלואים בתקופת המלחמה חריגה גם ביחס למגמת העלייה במצבת הכלואים שאנו עדים לה בשנתיים האחרונות. נוסף על כך חלק ניכר ממיתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר מצויים בתפוסה של למעלה מ-100%.

נתונים אלה מלמדים כי השיקולים והצורך אשר עמדו בבסיס חקיקת הוראת השעה נכונים גם היום ואף ביתר שאת, שעה שמצבת הכלואים עלתה בתקופה של כחודשיים וחצי בלבד בהיקף של אלפי כלואים נוספים, מרביתם עצורים ביטחוניים. עקב העלייה המשמעותית בהיקפי הכלואים המוחזקים במיתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר, כמפורט לעיל, ובשים לב לכך שלהערכת גורמי הביטחון צפויים מעצרים רבים נוספים בתקופה הקרובה, וכדי לאפשר לשירות בתי הסוהר לקלוט עצורים נוספים ובכך לתת מענה לגורמי הביטחון, מוצע במסגרת הצעת החוק להאריך את תוקפה של הוראת השעה בארבעה חודשים נוספים.

סעיף 2 לנוכח הנתונים המעודכנים של שירות בתי הסוהר בדבר היקפי הכלואים המוחזקים במיתקני הכליאה כמפורט לעיל, בהתאם להמלצת נציבת

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 459; ס"ח התשפ"ד, עמ' 298.

